

Středoškolská technika 2015

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

Propagace medu a včelaření a včelařská mládež

Veronika Šebková

Obchodní akademie, Střední odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové
zkoušky, Hradec Králové
Lipová 56, Stěžery

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně, jen za pomoci mé konzultantky Bc. Marty Jeřábkové. Použila jsem pouze podklady (literaturu, SW atd.) uvedené v příloženém seznamu a postup při zpracování a další nakládání s prací je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., O právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V ..... dne ..... podpis

Poděkování.

Děkuji Bc. Martině Jeřábkové za obětavou pomoc a podnětné připomínky, které mi během práce poskytovala.

Anotace

Tato práce se zabývá propagací medu a včelaření mezi dnešní mládeží. Práce shrnuje veškeré informace o včelaření mezi mládeží v České republice, ale i v zahraničí. Zmiňuje práci dětí ve včelařských kroužcích, akce pro včelařskou mládež, soutěž Zlatá včela, ale hlavně samotnou propagaci včelaření mezi nevčelařskou veřejností.

Cílem této práce je informovat širokou veřejnost a hlavně mládež, protože mládež je naše budoucnost, o tom, že včelaření přináší pro spoustu lidí daleko více výhod, než jen ten samotný výnos medu a také přibližuje včelařskou mládež, jelikož je jiná než její vrstevníci a zažívá si s tím spoustu problémů, avšak na první pohled to není vidět.

Do práce jsou zahrnuty i dva dotazníky. Mezi respondenty prvního dotazníku patří včelařská mládež a dotazník ukazuje její život. Druhý dotazník je zaměřen na nevčelaře a z jeho výsledků lze vyčíst, jak vidí včelařství a propagaci medu veřejnost. Také jsou zde polostrukturované rozhovory se čtyřmi mladými včelaři.

Klíčová slova:

včelaření; med; mládež; včelaři; propagace

Cíl práce:

Cílem práce je informovat veřejnost o včelaření a seznámit se včelařskou mládeží.

Abstract

This thesis focuses on the promotion of honey and beekeeping amongst the youth of today. Information has been taken from a wide range of sources from both the Czech Republic and abroad. The work of children in beekeeping clubs, events for junior apiarists, the contest the Golden Bee and, primarily, the act of Promotion of beekeeping among the uninitiated are mentioned.

The goal of the thesis is to show that beekeeping brings many benefits beyond the mere production of honey. It also addresses the hidden issues that junior beekeepers face when interacting with their peers.

Two questionnaires are included: the first was administered to junior apiarists, whilst the second was given to the general public. This second questionnaire demonstrates their perception of the Promotion of beekeeping and honey itself. There are half-structured interviews with four young beekeepers.

Key words:

beekeeping; honey; youth; beekeepers; promotion

Objective of work:

The objective of work is to inform the public about beekeeping and apprise with beekeeping amongst the youth of today.

Obsah

1 Úvodní slovo	7
2 Včelařství	8
2.1 Historie včelařství.....	8
2.2 Současné včelařství v České republice	9
3 Med.....	10
3.1 Falšování medu.....	10
4 Propagace včelařství.....	12
4.1 Kampaň Bez medu to nejde.....	12
5 Včelařské kroužky	14
5.1 Zlatá včela.....	14
5.2 Letní škola mladých včelařů.....	14
5.3 Ocenění práce se včelařskou mládeží v zahraničí	15
6 Včelařská mládež	16
6.1 Dotazníček mladého včelaře.....	16
6.2 Rozhovory s mladými včelaři.....	18
7 Dotazníček pro nevčelaře	22
8 Moje činnost v oblasti včelaření.....	25
8.1 Medojedi.....	25
8.2 Včeličky z Jedničky.....	25
8.3 Povídání o včeličkách.....	25
9 Závěr.....	27
10 Seznam zdrojů.....	28

1 Úvodní slovo

Když začínáte číst moji práci, asi si říkáte, proč si studentka 2. ročníku střední školy, obor sociální činnost, vybrala zrovna toto téma. Odpověď je jednoduchá. K tématu práce mám velice blízko. Od čtvrté do deváté třídy jsem navštěvovala včelařský kroužek v ZŠ Dubenec a získané znalosti a dovednosti od letošního roku uplatňuji ve vlastním včelařském kroužku při DDM Jednička ve Dvoře Králové.

Včelaření je dle mého názoru činnost, jež je v dnešní uspěchané době velice důležitá a smysluplná. Bohužel se včelařením zabývá stále méně lidí a to si myslím, že je ohromná škoda. Včelaření vnímám jako koníček, kterému se může věnovat víceméně jakákoliv věková skupina, a jež přináší spoustu dalších možností.

Chtěla bych zde také přiblížit včelařskou mládež a práci s ní, protože málokdo ví, že se za včelařením skrývá mnoho dalšího než jen výnos medu. Osobně si myslím, že i někteří starší lidé by se včelaření rádi věnovali, ale bohužel nevědí, jak na to. Proto bych chtěla i díky této práci propagovat včelaření mezi mládež, protože i když se tomu teď třeba nemohou aktivně věnovat, mohou poradit svým prarodičům, jež jsou už v důchodu a mají času dost. A třeba i dnešní mládežníci si v důchodu vzpomenou, že v mládí navštěvovali včelařský kroužek nebo, že o včelaření někde slyšeli a začnou aktivně včelařit. Průměrný věk včelařů se neustále zvyšuje, a pokud se do toho nezačne mísit mládež, možná to skončí za pár let tak, že už tady nebude nikdo, kdo by včelařil, včely z našeho území vymizí a naplní se slova Alberta Einsteina.

„Pokud by zmizely na zemi včely, zbývají lidem jen čtyři roky života.“

(Nešpor, 2008)

2 Včelařství

„Z včelaření naučil jsem se přírodu více znáti a více ji milovati než z mnoha knih učených.“

Jan Ámos Komenský

Včelařství je jedno z nejstarších odvětví živočišné výroby a zabývá se chovem včel. Původním cílem včelaření byla produkce medu a vosku, časem se přidaly další - mateří kašička, propolis, pyl a včelí jed. Až později byla doceněna opylovací činnost včel, jež zajišťuje zvýšené výnosy ovoce a semen. [10]

2.1 Historie včelařství

„Podle nálezů včel medonosných zalitých v jantaru můžeme poměrně spolehlivě říci, že včela medonosná zakončila svůj evoluční vývoj již před 25 miliony let. Člověk dnešního typu teprve před 100 000 lety a první zmínky o získávání medu nalezneme ve španělské jeskyni Cauveas de la Arana, kde postava bere včelám med z dutiny stromu. Stáří kresby se odhaduje na 15 000 let. Můžeme tu mluvit přímo i o včelaření, neboť kresba znázorňuje speciální, bez ohledu na to, jak primitivní byly, nástroje na získání medu i na jeho přepravu. První cílené chovy včel se zaznamenávají na blízkém východě, kde se včely chovaly ve hliněných hrncích s odklopitelným víkem. V Řecku se včelami zabýval Aristoteles a Řekové všeobecně považovali med smíchaný s vínem za univerzální lék. Podobně poté postupovali i Římané. Ve středověku se včelaření dočkalo velkého rozkvětu za vlády Karla Velikého, který včelařům daroval mnohá privilegia.“

„Včelařství na našem území se provozovalo již s příchodem prvních velkých kmenů Bójů, později i Germánů či Slovanů, kteří byli, podobně jako Keltové, svým včelařstvím a lásce k medu pověstní. První písemné zmínky máme však až z 10. a 11. století a většinou se jedná o klášterní dokumenty. Každopádně byl český med vyhlášený, neboť se v Praze konaly medové trhy, kdy byl náš med směňován se zahraničními soli v poměru 1 : 1.“

„První rozsáhlé podpoře včelaření se Morava dočkala již roku 1775, Čechy o rok později, v patentu od Marie Terezie, který zbavoval včelaře skutečně všech poplatků. Vznikaly také včelařské školy. První sice ve Vídni, ale učil na ní Antonín Janša, sami podle jména seznáte jeho původ. Další školy vznikaly i na Moravě – v Brně a v Novém Kmině, později ve Vsetíně.“

„V 2. polovině 19. století se objevují nové typy úlů, kde jsou poprvé pohyblivé rámy, které známe dnes, a vývoj základů soudobého včelařství byl dovršen vynálezem medometu. V tomto také vystupují naše země. Princip odstředivého medometu byl totiž předveden svým vynálezcem Františkem Hruschkou v Brně roku 1865. Mezistěny jsou také moravským vynálezem.“

„V druhé polovině devatenáctého století začali ve všech sférách života lidského hrát důležitou roli spolky. Turisté, veslaři, spisovatelé ale i včelaři se začali sdružovat, vyměňovat si zkušenosti a navzájem si pomáhat ke všeobecnému rozvoji a povznesení. První spolek u nás vznikl tradičně na Moravě – Spolek ku zvelebení včelařství, založený v roce 1852 J. N. Oetlem. První český spolek pak v Chrudimi a později vznikly další. Výsledkem byl nakonec Ústřední zemský spolek včelařský pro Království české. Další významné události se již neodehrávaly. Snad jen výměna včelstev za včely kraňské po druhé světové válce.“ [11]

2.2 Současné včelařství v České republice

Včelaři v České republice se sdružují pod Český svaz včelařů, který má v současné době přes 46 tisíc členů. Toto množství představuje 98 procent všech včelařů v České republice, protože někteří do svazu z nějakých důvodů nechtějí vstoupit. Přesto Česká republika patří mezi státy s největší organizovaností chovatelů včel na světě. *Čeští organizovaní včelaři chovají zhruba půl milionu včelstev. To je 97 procent celkového počtu včelstev evidovaných na území České republiky.*

Český svaz včelařů zajišťuje svým členům možnost nadále se vzdělávat v oblasti včelaření, díky organizování různých odborných přednášek, působí na mládež a snaží se jí získat pro chovatelskou činnost, spolupracuje se zákonodárnými a výkonnými státními orgány, vládními institucemi a nevládními organizacemi za účelem zajištění legislativních kroků a dalších aktivit vedoucích k podpoře včelařství, výzkumu a dobrému zdravotnímu stavu včelstev. Veškerá činnost svazu se řídí stanovami.

Pro členy Českého svazu včelařů vychází pravidelný měsíčník Včelařství v nákladu 50 000 výtisků, jehož obsahem jsou zejména odborné články a vědecké stati, informace o vnitřním životě ČSV, pokyny a směrnice pro organizační složky, aktuality a fotografie, pozvánky na rozličné včelařské akce v České republice i v zahraničí a inzerce.

Český svaz včelařů je ve světě velmi uznáván za vynikající výsledky dosažené v oblasti zajišťování zdraví včelstev a za propracovanou metodiku jednotného preventivního postupu proti šíření nemocí včel. Český svaz včelařů je členem dvou mezinárodních sdružení. [12]

3 Med

Med je nejznámější včelí produkt, pro včely je zásobní energetickou potravou, jež potřebují pro svůj život, a pro člověka je to doplněk stravy, který využívá jako lék proti kašli či nachlazení, jako sladidlo nebo v kuchyni při vaření různých medových specialit, což jsou například medová kuřecí stehna. [5]

„Je to sladká hmota vytvořená včelami v úlu z přineseného nektaru či medovice štěpením sacharózy na jednoduché cukry pomocí výměšků hltanových žláz a zahuštěním na hranici mikrobiální aktivity.“ [6]

Med si včely samozřejmě připravují pro sebe, protože osud včelstva závisí na množství uložených zásob. Ostatní konzumenti medu, jako například ptáci, medvěd, kuna, jsou jen náhodní sběrači medu, kteří med umí vyhledávat a včelám sebrat. I člověk byl dříve takový sběrač, v dnešní době už, ale tento sladký produkt včel získává klasickým medobraním. A jak takové medobraní probíhá? Je to úplně jednoduché. Včelař ze včelstev vyjme plásty naplněné zralým medem. Zralost zkontrolujeme tak, že při zatřepání plástem med z buněk nevystříkne. Včely sedící na plástech se ometou včelařským smetáčkem a medové plásty se už bez včel přepraví do medárny- místnosti, kde bude vytáčení medu probíhat. Buňky se zralým medem jsou většinou uzavřeny voskovými víčky, a abychom z buněk dostali med ven, musíme ještě před vytáčením tato vosková víčka odstranit, tj. odvíčkovat. Odvíčkování se provádí odvíčkovací vidličkou, speciálním nožem nebo odvíčkovacím strojem. Odvíčkované plásty se vloží do koše medometu, v němž za pomoci odstředivé síly med vyteče z plástů a po stěnách medometu krásně steče do připravené nádoby pod medometem. [5]

Vytočený med můžeme uložit přímo v nádobách do nějakého chladného místa, nejlépe do sklepa, anebo ho hned můžeme nalít do klasických sklenic, v nichž si med kupujete v obchodech nebo přímo od včelaře. Med má velmi dlouhou trvanlivost, jedinou jeho nevýhodou je krystalizace. Teď si asi říkáte, že med jíte často, ale o krystalizaci jste ještě nikdy neslyšeli, tak co to tedy je, nemáte se toho bát, není to zdraví škodlivé? Obavy zde nejsou na místě, protože krystalizace je přirozená vlastnost medu, již znáte nejspíše pod názvem zcukernatění. Toto pojmenování však my včelaři nemáme rádi, protože s cukrem to nemá nic společného. Krystalizace probíhá tak, že med se nejdříve lehce zakalí a po pár dnech se v něm začnou tvořit malé krystaly, jež rostou, a po krátké době vám zbyde z medu jen ztvrdlá hmota. Není ovšem třeba hned med vyhazovat s tím, že je špatný, stačí ho rozehřát ve vodní lázni maximálně však na 40°, protože kdybyste ho zahřáli více, med ztratí veškeré vitamíny a minerální látky. Podle rychlosti krystalizace nelze usuzovat, zda je med lepší či horší, každý druh medu krystalizuje jinak. Nejrychleji krystalizuje řepkový med, ten zkrystalizuje během 14 dnů po vytočení z plástu a naproti tomu nejdelší krystalický proces má med z akátu, u něhož trvá krystalizace až rok či nezkrystalizuje vůbec.

3.1 Falšování medu

Na světě neexistuje žádné cenné zboží, které by se někdo nepokusil zfalšovat. Falšování medu je bohužel v poslední době aktuální téma nejen v České republice, ale i ve světě. Je to velmi smutné, když někdo falšuje něco takového, jako je tato jedinečná přírodní látka. Trpí na tom především spotřebitelé a poté i samotní poctiví včelaři, na něž aféra kolem tzv. pančovaného medu hází špatné světlo.

Vždy, když je cena medu podstatně vyšší než cena některých sirupů nebo řepného cukru, objevují se pokusy, jak med nahradit levnějšími surovinami. „S úplnými náhražkami se

můžeme ojediněle setkat někde na trhu, např. tzv. pampeliškový med (hustý sirup svařený s květy pampelišek). Důsledné kontroly a současná pravidla pro prodej potravin takové případy omezují na výjimky. Cukrovinka s názvem Turecký med asi nikoho nezmate.“ [5]

Jednou z primitivních metod falšování medu je krmení včelstev v létě cukerným roztokem a tyto včelami přepracované cukerné zásoby vydávat za pravý med. V zahraničí se objevují některé firmy, které prodávají „medové“ výrobky založené na tomto principu a dokonce se snaží dovážet je i do České republiky. Na etiketu stačí nalepit nějaký obrázek pracující včelky a velkým písmem napsat něco co souvisí s medem, nejčastěji medová dobrůtka nebo něco podobného a zákazník si tento výrobek koupí s tím, že kupuje pravý včelí med. Nejhorší na tom je, že když výrobce nenapíše na etiketu přímo pravý včelí med, tak ho nelze ani nijak právně stíhat.

Dalším faktorem, který napomáhá falšovatelům, je přirozená krystalizace medu a její neoblíbenost u spotřebitelů medu. Zákazník si totiž většinou kupuje med s tím, že takhle tekutý zůstane napořád a je pro něj hrozným překvapením, když mu med po nějaké době zkrystalizuje. I když se včelaři snaží lidem přirozenost krystalizace vysvětlit a poradit jim, že med stačí jen rozehrát a bude zase takový, jako si ho koupili, zákazník za tím vidí moc práce a stejně by byl radši, kdyby žádná krystalizace nenastala. Když tedy vidí v obchodě velmi tekutý med, který je sice přehřátý, takže už ztratil veškeré vitamíny a minerální látky a je to tedy už jen nějaká barevná voda, jež nemá s medem nic společného, stejně si ho koupí, protože si myslí, že když je tekutý, nebude dlouho krystalizovat. To je pravda obarvená voda totiž nekrystalizuje!

Tyto dva typy falšování medu, ale nejsou ty nejhorší, protože nejsou nebezpečné. Zatímco ten poslední, který se však nedá ani považovat za falšování spíše za nevědomost některých lidí, je zdraví velmi škodlivý. U včel se totiž někdy vyskytuje nemoc mor včelího plodu. Tuto nemoc způsobuje bakterie *Paenibacillus larvae* a u nás se tato nemoc ze zákona léčit nesmí, včely a všechny včelařské pomůcky musí být při výskytu moru spáleny. V některých zemích se však mor včelího plodu léčí antibiotiky a sulfonamidy a med z těchto včelstev není vhodný ke konzumu, protože tělo člověka si zvyká na tyto látky a až je bude potřebovat při léčbě nějaké vážné nemoci, už mu nepomohou.

Nejlepší volbou je tedy kupovat si med přímo od včelaře, protože tam falšovaný med většinou nehrozí. Mállokterý si včelař si totiž sám doma „pančuje“ med.

4 Propagace včelařství

„Užitečnost včelařství, v němž mnohý přičinlivý poddaný našel čistý a jistý zdroj k zapravení dávek státu potřebných, pohnula naši mateřskou starostlivost, abychom tomuto důležitému odvětví hospodářskému věnovali zvláštní pozornost a podporu a v našich zemích postupně je zvelebovali a šířili.“

Marie Terezie

Tyto slova Marie Terezie vyjadřují názor asi všech včelařů v České republice i v zahraničí. Každý včelař se snaží včelařství propagovat, i když staří včelaři propagují včelařství spíše ve svém úzkém okolí a v rodině, aby po jeho smrti někdo přebрал jeho celoživotní práci a lásku – jeho včelky. Vedoucí včelařských kroužků zase propagují med a včelařství jen mezi rodiče dětí, aby se jim v dalším roce rozšířila členská základna kroužku. Včelařství v České republice, ale potřebuje propagaci hlavně mezi mladými lidmi, protože věkový průměr členů Českého svazu včelařů je velmi vysoký, i když za posledních pár let se o něco málo snížil. Myslím, že je to hlavně kvůli zvýšené propagaci včelařství a medu díky kampani Bez medu to nejde, o které bude řeč za chvíli. Stabilita českého včelařství vyžaduje větší snížení tohoto věkového průměru, protože jinak se za pár desítek let může stát, že už v České republice nebude mít kdo včelařit!

4.1 Kampaň Bez medu to nejde

„Český svaz včelařů o.s. za finanční podpory EU a ČR realizoval tříletý program zaměřený na propagaci a zvýšení spotřeby kvalitního medu. Program byl zdárně ukončen 31. září 2013 na veletrhu ZEMĚ ŽIVITELKA v Českých Budějovicích. Zde byly jeho výsledky monitorovány a ověřovány komisaři EU a program byl označen jako jeden z nejúspěšnějších a vzorových programů realizovaných EU v oblasti podpory a propagace zemědělských produktů“. [13]

Díky této kampani se propagace včelařství a medu v České republice dostala na výši. V rámci této kampaně se uskutečnilo mnoho propagačních akcí pro dospělé i mládež. S těmi nejzajímavějšími bych Vás chtěla seznámit.

• Medová expedice

Cestovatel Pavel Blažek se rozhodl dosáhnout postupně Severního a Jižního pólu, přičemž chce obě akce uskutečnit sám a stejně tak si chce sám nést kompletní výbavu a jídlo na celou expedici. Med bude na této akci významnou složkou Pavlova jídelníčku, a proto se projekt North & South zapojil do jeho propagace. *„V jejím rámci se zaměří především na využití medu ve sportovní a expediční stravě. Cílem je nejen ukázat přednosti medu pro sportovce, ale i ukázat, jak med prakticky zakomponovat do přípravy expediční stravy, která podléhá poměrně striktním pravidlům.“ [13]*

• Včeličkování v různých městech ČR

Dívky v kostýmech včeliček a chlapi oblečení ve včelařských kombinézách navštívili různé farmářské trhy a výstavy v České republice a rozdávali zde malé medíky a různé propagační materiály o medu. Někdy si jen vybrali město, které se jim líbilo a obcházeli zde náměstí a parky. Během tří let navštívili snad všechna velká města v České republice. Včeličky a včelaře jste mohli vidět např. v Praze, Jičíně, Litoměřicích, Českých Budějovicích, Ostravě, Příbrami, Karlových Varech, Domažlicích aj.

- **Medojedi**

Medojedi se konají dvakrát ročně a to o podzimních prázdninách pro děti ze žakovských včelařských kroužků a o letních prázdninách pro náctileté včelařky. V rámci této akce děti poznají nové kamarády se stejným koníčkem, navštíví různá zajímavá včelařská i nevčelařská místa a odnesou si spoustu nezapomenutelných zážitků.

- **Země zaslíbená**

V sobotu 18. 5. 2013 se na hoře Říp uskutečnilo v rámci měsíce včelařství setkání přátel mléka, medu a zvěře. Sešli se zde včelaři, myslivci, rybáři, zahrádkáři, ale i ti, kteří mají jen prostě rádi přírodu. Akci podpořilo i mnoho známých osobností např. Heidi Janků, Martin Maxa, Leona Šenková, Jan Bendig a Leona Machálková.

Mimo těchto akcí se uskutečnilo i mnoho výstav se včelí tematikou a pan Jiří Cafourek, jenž celou kampaň *Bez medu to nejde* zaštiťoval, vystoupil několikrát v televizi, rozhlase a podal mnoho rozhovorů týkající se propagace medu, včelaření, ale i různých včelařských akcí a mládeže. Myslím, že alespoň něco z toho jste určitě zaregistrovali.

5 Včelařské kroužky

„Český svaz včelařů usiluje o omlazení členské základny. Je to jedna z cest pro zlepšení jejího stavu. Přispět k tomu může činnost včelařských kroužků mládeže. V současné době pracuje 150 kroužků, ve kterých se učí včelařit přibližně 700 dětí. Je však třeba, aby mladých včelařů bylo ještě více.“ [15]

Práce ve včelařském kroužku nezahrnuje jen přímou práci se včelami, ale také teoretické poznatky, anatomii včel, nemoci a léčbu, poznávání rostlin a jejich využití pro včely i člověka. Vedoucí včelařského kroužku se snaží vést děti k lásce k přírodě, ale také se významně podílí na formování mladé osobnosti. Domnívám se, že je mnohem lepší, když dnešní děti tráví svůj volný čas smysluplnou aktivitou související velmi úzce s přírodou a děním kolem nás, než abychom je potkávali bloumající po ulicích, v nejhorších případech třeba i s lahví alkoholu nebo cigaretami. Tato generace potřebuje, aby se s nimi důsledně pracovalo i v jejich volném čase, protože na rozdíl od našich rodičů a prarodičů, se v jejich okolí vyskytují velmi hojně negativní společenské faktory, kterým mladé a nerozumné osůbky často podlehnou.

5.1 Zlatá včela

Zlatá včela je soutěž pro děti ze žákovských včelařských kroužků, která má od roku 2010 i mezinárodní rámeček. V letošním roce se této soutěže zúčastnilo kolem 850 dětí.

Soutěžící prokazují své znalosti nejdříve v oblastních kolech, poté se vždy nejlepší tři z dané oblasti sjedou do Středního odborného učiliště včelařského v Nasavrkách na republikové kolo a odtud první tři včelařici vyrazí na Mezinárodní setkání včelařské mládeže- International Meeting of Young Beekeepers (IMYB).

Letos se konal už 4. ročník tohoto setkání, tentokrát v německém Münstru a zúčastnilo se ho 13 států Evropy (Německo, Rakousko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Česká republika, Nizozemsko, Lichtenštejnsko, Bosna a Hercegovina, Litva, Wales, Anglie, Irsko) a tým z Izraele. Celkem přijelo 39 soutěžících. Náš trojčlenný tým reprezentoval jako vždy výborně Českou republiku, skončil v celkovém pořadí třetí a první z neněmecky mluvících zemí. Navíc byl velmi chválen za příjemné a přátelské vystupování a za velice pěknou prezentaci země.

Já sama jsem odchovankou včelařského kroužku a tím pádem i soutěže Zlatá včela. Zúčastnila jsem se dokonce velmi úspěšně, protože jsem trojnásobnou mistryní republiky a neoficiální mistryní Evropy. Musím říct, že jsem měla soutěž Zlatá včela moc ráda, pokaždé jsem se tam setkala se svými starými kamarády z celé republiky, jež po celý rok nevidím a navázala i přátelství nová, která přetrvávají dodnes, i když už soutěžícími na Zlaté včele nejsme. Na soutěži i na IMYBu panovala vždy velmi přátelská atmosféra a všichni se drželi hesla, že není důležité vyhrát, ale zúčastnit se.

5.2 Letní škola mladých včelařů

Letní škola mladých včelařů se konala letos už poctnácté. Jejím zakladatelem a zároveň hlavním vedoucím je PaedDr. Ivan Bělohávek, který pracuje ve Středním odborném učilišti včelařském v Nasavrkách jako odborník pro práci se včelařskou mládeží.

Cílem Letní školy mladých včelařů je přiblížit začínajícím, ale i pokročilým včelařům život kolem včel a včelaření. Nejedná se o klasický tábor, ale skutečně o letní školu, kde děti absolvují sérii přednášek a praxe v živých včelách. Děti jsou rozděleny do skupin,

podle toho, zda jde o začínající nebo již pokročilejší včelaře. Podle toho jsou zaměřeny i přednášky.

Včelařská praxe je nedílnou součástí letní školy, a tak děti chodí pracovat do živých včel, přelarovují, vytáčejí med, mohou si zkrátka vše vyzkoušet.

Své znalosti a dovednosti děti předvádějí nejen prakticky, ale i teoreticky, neboť píší testy se včelařskou tematikou a na konci letní školy probíhá soutěž Malá Zlatá včela.

Kromě aktivit týkajících se včel a včelaření jsou pro děti připraveny i sportovní aktivity, výlety, koncerty, návštěvy muzeí, atd.

Já se jako dítě zúčastnila LŠMV pětkrát a letos jsem jela už jako instruktorka. Musím říct, že asi nenastane chvíle, kdy bych řekla, že nepojedu, protože Nasavrky a Letní škola mladých včelařů jsou pro mě jako druhým domovem a vždy se tam hrozně ráda vracím.

5.3 Ocenění práce se včelařskou mládeží v zahraničí

System práce se včelařskou mládeží v České republice je na výborné úrovni a v zahraničí velmi ceněn. V letošním roce byl dokonce oceněn na mezinárodním kongresu Apimondie (mezinárodní včelařská organizace) v ukrajinském Kyjevě. „*Prezident Evropské komise Apimondie Philip McCabe věnoval celou svou prezentaci na závěrečném galavečeru IMYB, který vybudovala a rozvíjí naše komise pro práci s mládeží.*“ [9]

Domnívám se, že za vše mluví věta předsedy pro práci z mládeží ze Švýcarska, kterou pronesl po prvním ročníku IMYBu. „*Naším cílem je dosáhnout takové úrovně v práci s mládeží jako je u vás v České republice, potom budeme spokojeni.*“ Byla by škoda dále nepodporovat něco, co tak skvěle funguje.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Včelařská mládež

Nyní se dostávám k praktické části práce. V ní bych chtěla potvrdit svoji hypotézu, kterou jsem si na včelařskou mládež vytvořila. Podle této hypotézy očekávám, že je včelařská mládež jiná než její vrstevníci, i když se to možná na první pohled nezdá. Jsou to děti, které mají velmi kladný vztah k přírodě, výborné výsledky ve škole a mnoho zájmů a aktivit. Hlavně díky svým dobrým školním výsledkům jsou mnohokrát ve svém kolektivu opovrhováni, protože dnešní děti někoho takového většinou neuznávají, závidí mu a nazývají ho „šprtem“. Včelařské děti tedy mají kolikrát jedině své kamarády jen na včelařském kroužku v jejich městě nebo dokonce na včelařských kroužcích po celé republice. Abych svoji hypotézu ověřila, použila jsem metodu kvalitativního i kvantitativního výzkumu.

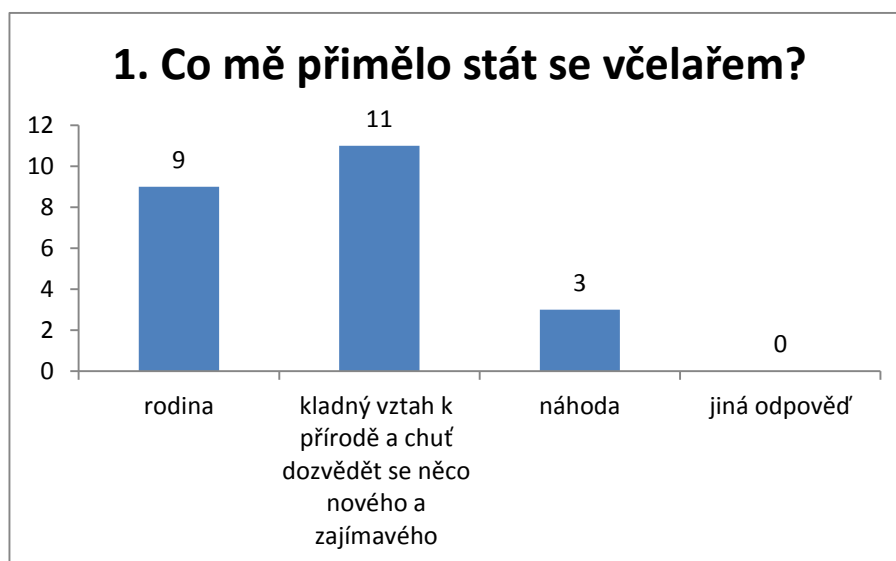
6.1 Dotazníček mladého včelaře

Abych svoji hypotézu potvrdila nebo vyvrátila, připravila jsem si nejdříve krátký dotazníček mladého včelaře.

Jak už název nasvědčuje, slovo dotazník se spojuje s dotazováním, s otázkami. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.

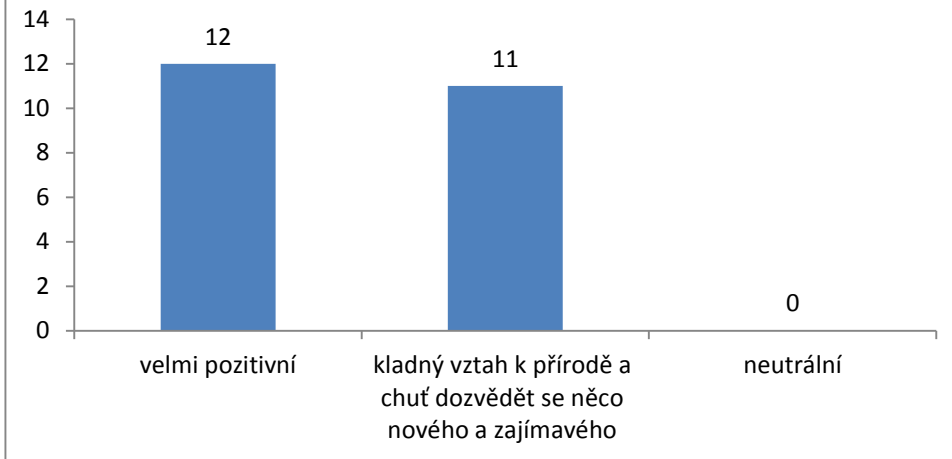
Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů o velkém počtu odpovídajících. Proto se dotazník považuje za ekonomický výzkumný nástroj. Můžeme jím získávat velké množství informací při malé investici času. [1]

Dotazníky jsem rozeslala svým vrstevníkům a kamarádům z včelařských kroužků v České republice. Z 25 rozeslaných dotazníků se mi jich vrátilo 23. Dotazníky vyplnilo 11 dívek a 12 chlapců ve věku 13-17 let. Zde jsou výsledky mého tázaní.

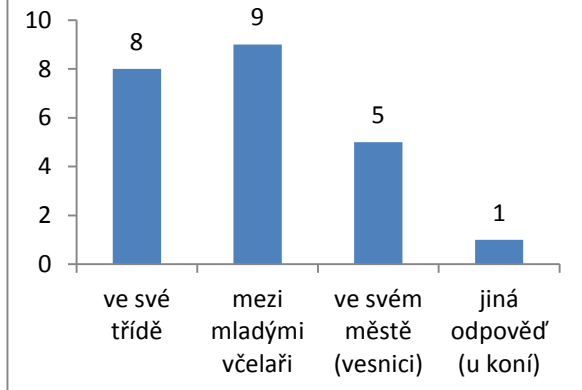

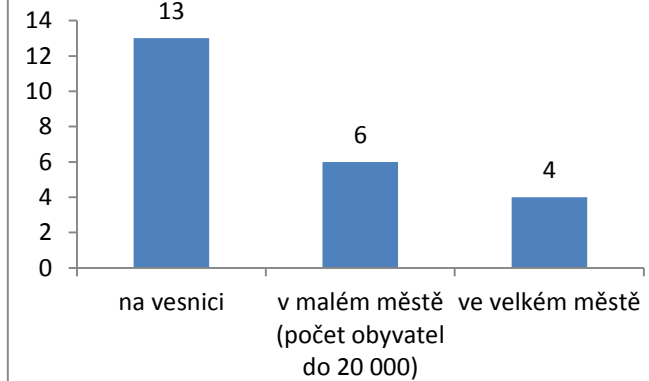
2. Jaký mám vztah k přírodě?

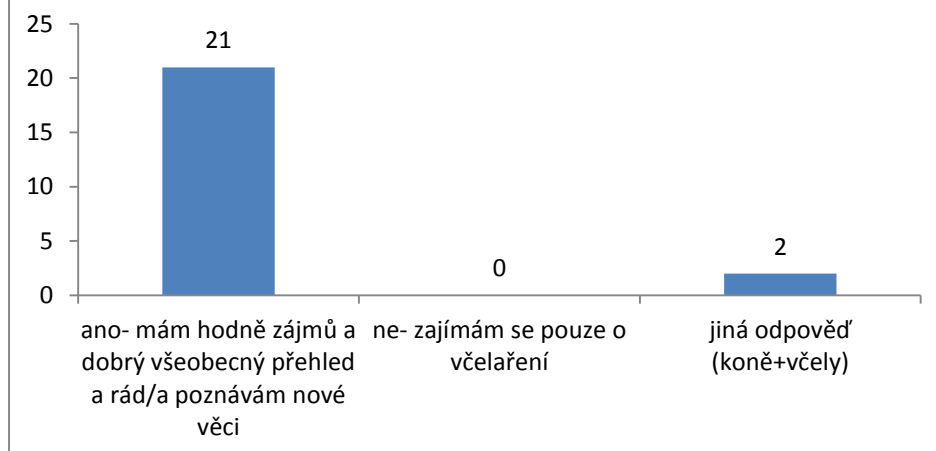
3. Nejvíce přátel mám

4. Bydlím

5. Je okruh mých zájmů široký?

V první otázce dotazníku jsem zjišťovala, co přimělo mladé včelaře, aby se tomuto koníčku začali věnovat. Mnoho z nich začalo včelařit kvůli kladnému vztahu k přírodě a chuti dozvědět se něco nového a zajímavého anebo je k tomu přiměla rodina. Včelaření je totiž koníček, který se většinou přenáší z generace na generaci, a když včelaři dědeček nebo tatínek, je víceméně stoprocentně jasné, že budou včelařit i jejich vnoučata či děti.

Druhá otázka potvrdila moji hypotézu, protože z 23 respondentů, 12 odpovědělo, že mají velmi pozitivní vztah k přírodě a zbytek uvedl, že má kladný vztah k přírodě a chuť dozvědět se něco zajímavého.

V třetí otázce se moje hypotéza prokázala jen napůl. Devět včelařů řeklo, že má nejvíce kamarádů mezi včelaři, ale osm jich uvedlo, že ve své třídě. Domnívám se, že je to způsobeno tím, že někteří respondenti studují na gymnáziu, a tam je přeci skladba dětí trochu jiná než na klasické základní nebo střední škole a děti si tu už kvůli svým dobrým výsledkům nezažívají takové problémy.

Čtvrtá otázka dopadla přesně podle očekávání. Více než polovina respondentů uvedla jako místo svého bydliště vesnici. Je jasné, že na vesnicích se včelaří daleko lépe než ve městě, a tak se na vesnicích tento koníček snáze udrží.

Důkaz o správnosti mé hypotézy podala poslední otázka, kde jsem se zajímala o okruh zájmů včelařské mládeže. 21 z 23 respondentů uvedlo, že jejich okruh zájmů je široký, že mají dobrý všeobecný přehled a rádi poznávají nové věci.

Výsledky dotazníku povětšinou potvrdily moji hypotézu. Včelařská mládež je vlastně takovou speciální subkulturou. Z výpovědí dětí, které vyučuji v kroužku, ale i ze svých vlastních zkušeností, protože mezi včelařskou mládeží už se pohybují dlouho, se včelařici netoulají bezcílně ulicemi a mezi sebou nemají problém najít kamarády, protože tato skupina drží při sobě. Několikrát jsem přímo od nějakých mladých včelařů slyšela, že cítí se lépe mezi včelaři, než mezi svými vrstevníky ze školy, protože ti si prý na nic nehrají, dá se s nimi o všem mluvit, jelikož mají všeobecný přehled a nepovažují je za divné a za „šprty“.

6.2 Rozhovory s mladými včelaři

Dotazničky mladého včelaře sice moji hypotézu potvrdily, ale já jsem se chtěla tomu podívat, tzv. více pod kůži a proto jsem ještě udělala se čtyřmi mladými včelaři rozhovory.

Interview je výzkumnou metodou, která umožňuje zachytit fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. U interview můžeme sledovat i některé vnější reakce respondenta a podle nich potom pohotově usměrňovat další průběh kladení otázek. [4]

Rozhovor může být strukturovaný, polostrukturovaný nebo nestrukturovaný. Já jsem použila metodu toho polostrukturovaného.

Někde mezi dvěma extrémy, mezi rozhovory strukturovanými a nestrukturovanými, jsou rozhovory polostrukturované. Tento typ má předem daný soubor témat a volně přidružených otázek, ale jejich pořadí, volba slov a formulace může být pozměněna, případně může být něco dovysvětleno. Konkrétní otázky, které se zdají tazateli nevhodné, mohou být dokonce i vynechány; jiné naopak mohou být přidány. Polostrukturované rozhovory jsou flexibilnější a volnější než strukturované, ale jsou organizovanější a systematictější než nestrukturované rozhovory. [7]

Rozhovory jsem dělala se čtyřmi mladými včelaři z různých koutů České republiky. Ptala jsem se na tyto základní otázky, které jsem dále rozvíjela:

1. Jak si se dostal/a ke včelaření?

2. Jaký máš školní prospěch?
3. Zúčastňuješ se nějakých akcí a soutěží od školy, které nejsou povinné?
4. Co děláš ve svém volném čase?
5. Kolik času ti včelaření a včelařský kroužek zabere?
6. Zajímáš se o přírodu i v širším smyslu, nejen v souvislosti se včelařením?
7. Odkud jsou tví nejbližší přátelé? (včelaři, třída, škola, vesnice či město aj.)
8. Jaký si myslíš, že je o včelaření zájem v dnešní mladé generaci, proč si to myslíš?
9. Povídáš o včelaření ve svém okolí?

1. respondent

Dívka, 10 let, navštěvuje základní školu, na včelařský kroužek chodí druhým rokem, včelaři se sestrou, doma mají dva úly, jednou se zúčastnila Letní školy mladých včelařů a akce Medojedi.

1. Ke včelaření jsem se dostala díky sestře, která navštěvovala mnoho let včelařský kroužek a teď už i sama včelaří.
2. Školní prospěch mám výborný, na vysvědčení jsem zatím měla vždy samé jedničky.
3. Ano, např. Sapere- vědět, jak žít, Eurorebus, Tak-tik.
4. Navštěvuji spoustu kroužků (taneční, dramatický, včelařský a hra na kytaru), čtu a sportuji.
5. Tak 2 hodiny strávím týdně na kroužku a pak něco kolem půl hodiny se na kroužek chystám, opakuji si předchozí látku a tak.
6. Ano. Doma máme spoustu zvířat (kozy, psy, kočky, hady, morčata, slepice aj.) a já sama chovám andulku. A také mám moc ráda přírodovědu.
7. Spíše od včelařů. Poznala jsem je na Letní škole mladých včelařů, na Zlaté včele a na Medojedech. Kromě dětí, které se mnou chodí do kroužku, s nimi v kontaktu moc nejsem. Ve třídě moc kamarádů nemám.
8. Já si myslím, že moc ne. Většina dětí se nezajímá o přírodu, ale spíš o počítačové hry, televizi a nákupy. Jak by se to mohlo změnit, to nevím, třeba vyrábět méně počítačových her.
9. Moc ne, nemám s kým.

2. respondent

Chlapec, 16 let, studuje na gymnáziu, včelařský kroužek navštěvoval sedm let a dva roky měl čtyři včelstva. V současné době včelstva nemá a na včelařský kroužek už také nechodí. Letní školy mladých včelařů se zúčastnil pětkrát, v posledním roce jako instruktor. Zúčastňuje se také pravidelně soutěže Zlatá včela, vždy s výborným umístěním, akce Medojedi a v rámci včelařského kroužku dělal různé povídání o včelách pro mladé i pro starší generaci.

1. Navštívil jsem přednášku o včelách, která probíhala na naší základní škole, zaujalo mě to a začal jsem chodit na včelařský kroužek.
2. Základní školu jsem prošel se samými jedničkami, na gymnáziu už je to trošku horší, ale na vysvědčení jsem měl jen jednu trojku.

3. Teď už tolik ne, protože není čas, ale na základní škole jsem se zúčastňoval hodně. Například jsem byl na Dětské vědecké konferenci, kde jsem se svou prací na téma včelaření umístil na prvním místě.
4. Teď se hlavně hodně učím, ale rád čtu, točím filmy, fotografuji a jsem také předseda Parlamentu mladých pro Liberecký kraj.
5. Tak teď žádný, ale když jsem aktivně včelařil a chodil do včelařského kroužku, asi kolem tří hodin týdně.
6. Ano. Přírodu mám moc rád a rád ji také fotografuji.
7. Na gymnáziu jsou mi samozřejmě lidé ve třídě mnohem bližší než na základní škole, ale včelařské přátelství je nenahraditelné nějakým školním přátelstvím.
8. Malý. Vím to z vlastní zkušenosti, kdykoliv někde řeknu, že jsem včelař, všichni jsou velice překvapeni. Dal by se změnit informační systém, větší propagace včelařství na sociálních sítích, kde je dnešní mládež denně, nebo zavést včelaření do školních osnov.
9. Ano, je překvapeno, ale zajímá je to.

3. respondent

Dívka, 16 let, studuje na obchodní akademii, včelařský kroužek navštěvuje čtvrtým rokem, vlastní včelstva nemá, ale včelaří se strejdou. Zúčastnila se čtyřikrát Letní školy mladých včelařů a dvakrát akce Medojedi.

1. Díky kamarádce, říkala, že včelařský kroužek je skvělý, tak jsem tam nastoupila a začalo mě to bavit.
2. Za celou základní školu jsem měla na vysvědčení tři dvojky, teď je to sice trošku horší, ale trojka se na mém vysvědčení neobjevila žádná.
3. Na střední škole zatím ne, ale na základní škole hodně. Například soutěže Zelené podnikání, Tak-tik či matematické olympiády.
4. Hraji na keyboard, čtu, tancuji zumbu, chodím na včelařský kroužek, pomáhám na akcích pro děti.
5. Vzhledem k tomu, že aktivně nevčelařím, tak jen dvě hodiny týdně, kdy trvá kroužek.
6. Ano. Máme doma spoustu zvířat (rybičky, pískomily, želvu, kočky, aj.)
7. Od včelařů. Jsem s nimi v kontaktu přes sociální sítě a s některými i osobně, s většinou se však bohužel potkávám jen na Letní škole mladých včelařů a na Zlaté včele.
8. Vzhledem k tomu, že všichni sedí u počítače a televize, tak ani nevědí, že jsou nějaké včelařské kroužky. Mělo by se více propagovat včelařství na školách a mělo by být také více včelařských kroužků.
9. Ano, doma i ve své třídě. Měla jsem i řečnické cvičení na téma včelaření a spolužáci se ptali a zajímalo je to.

4. respondent

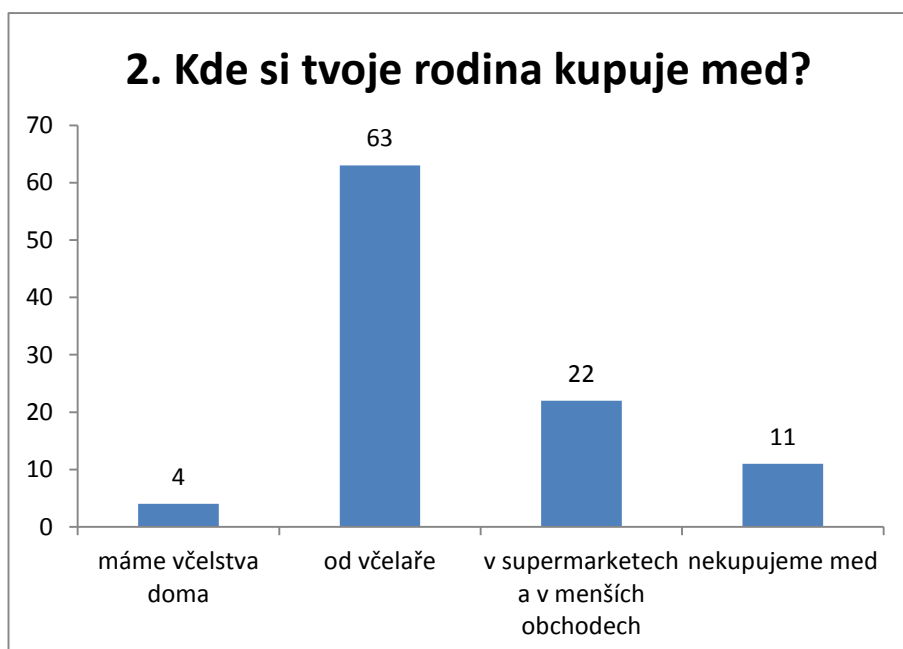
Dívka, 16 let, studuje na gymnáziu, pátým rokem navštěvuje včelařský kroužek, v nejbližší době by si měla zavést i svůj. Včelaří pět let s otcem, teď už má i jedno svoje včelstvo. Zúčastnila se dvakrát Letní školy mladých včelařů, letos pojede jako instruktorka. Je to mistryně republiky v soutěži Zlatá včela v roce 2013. Velmi se podílí na propagaci medu a včelařství, spolupracovala velice aktivně s panem Jiřím Cafourkem, který měl na starosti kampaň **Bez medu to nejde**.

1. Ke včelaření jsem se dostala přes tatku, který je včelař a hrozně chtěl, abych chodila na včelařský kroužek, i když jsem tam ze začátku vůbec nechtěla, ale pak mě to začalo hrozně bavit.
2. Na základní škole jsem měla jedničky, dvojky, teď už je to trošku horší, ale ne o tolik.
3. Na základní škole ano a hodně, např. různé předmětové olympiády (matematická, biologická aj.), na střední škole se teď například zúčastním jako dobrovolník Dne proti rakovině.
4. Teď kvůli škole moc volného času nemám, ale navštěvuji včelařský kroužek, zpívám ve sboru a tancuji orientální tance.
5. Kroužek asi dvě hodiny týdně i s přípravou na něj a samotné včelaření tak tři hodiny za měsíc, když se zrovna nevytáčí, nebo nekrmí, to je pak časově trošku náročnější, ale ne moc.
6. Jasně, miluju zvířátka. Mám kocoura, psa a andulky.
7. Na základní škole to byli rozhodně včelaři, teď na gymnáziu to je lepší, ale stejně včelaři pořád vítězí, i když už ne na plné čáře.
8. Myslím si, že většinu lidí to zajímá, ale ten zájem není tak velký, aby se tomu začali věnovat.
9. Trochu, okolí reaguje většinou kladně, ale vrstevníci ze mě občas mají legraci.

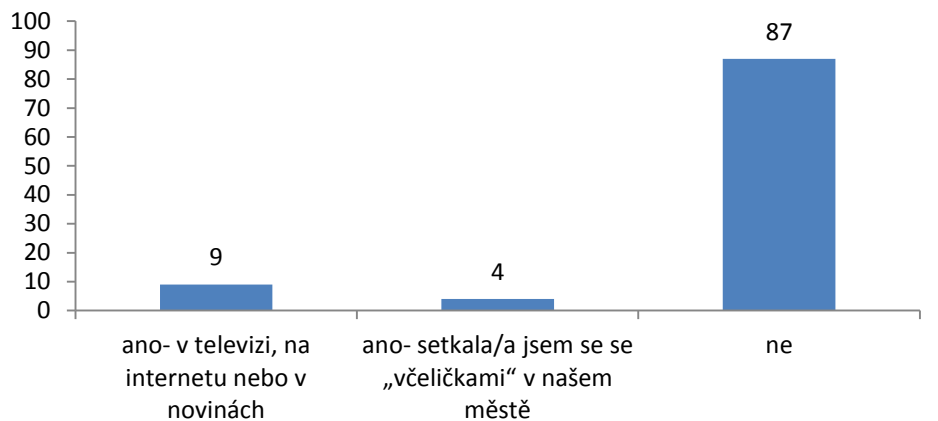
Polostrukturované rozhovory mi jen utvrdily potvrzení mé hypotézy v rámci dotazníků mladého včelaře. Všichni čtyři respondenti mají výborný školní prospěch, spoustu koníčků a zájmů a kladný vztah k přírodě i mimo včelaření. Uvádějí také, že kamarády mají nejvíce mezi včelaři, v jejich třídě se s nimi nikdo moc nebaví, i když gymnazisté uvádějí, že je to lepší než na základní škole, ale přesto to pořád není ono. Jeden z respondentů dokonce uvedl, že včelařské přátelství je nenahraditelné nějakým školním přátelstvím.

7 Dotazník pro nevčelaře

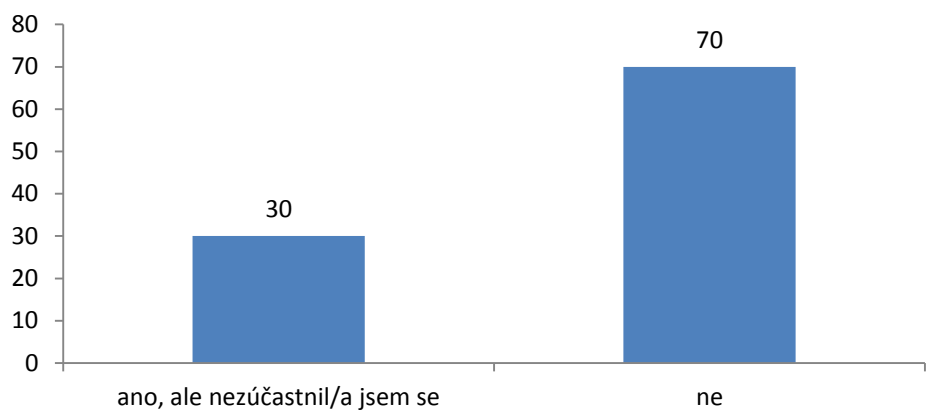
Mladí včelaři si myslí, že není o včelaření moc zájem, abych to ověřila i z druhé strany- ze strany nevčelařské mládeže, rozdala jsem na své škole 100 dotazníků pro nevčelaře. Do dotazníků jsem zahrнула otázky týkající se včelařských kroužků, propagace medu, soutěže Zlatá včela, ale i včelařské mládeže. Dotazníky vyplnilo 95 dívek a 5 chlapců ve věku 15-21 let. Zde jsou výsledky mého tázání.

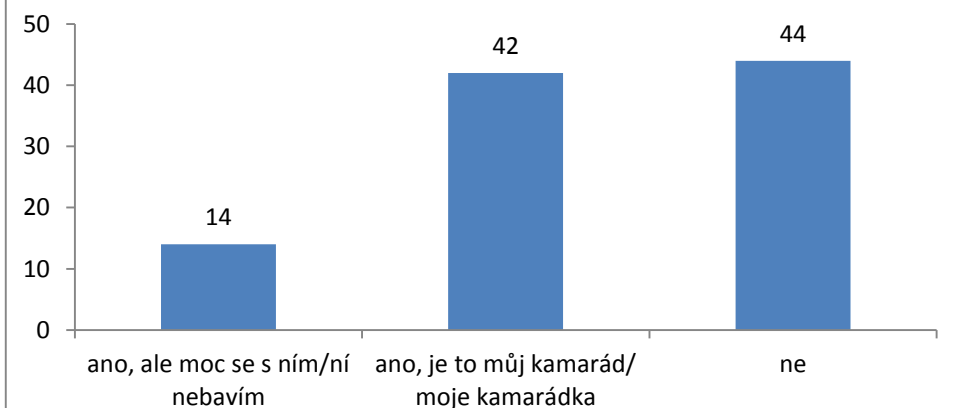
3. Slyšel/a si něco o kampani *Bez medu to nejde?*

4. Víš, že existuje soutěž Zlatá včela a Letní škola mladých včelařů?

5. Znáš mezi svými vrstevníky nějakého včelaře?

První otázka tohoto dotazníčku ukázala smutný fakt. Jen 6% respondentů mělo možnost chodit v dětství do včelařského kroužku. Když vezmu v potaz současný počet kroužků v České republice a zjistím, že jen malá část dětí mohla navštěvovat včelařský kroužek, jak to asi vypadá v zahraničí? Např. na Slovensku, kde mají v celé republice asi 10 kroužků. Máme prostě stále co zlepšovat.

Mile mě překvapila druhá otázka. Zjistila jsem totiž, že 63 % dotazovaných si kupuje med od včelaře, tím výrazně pomáhají českému včelařství a zmenšují riziko falšování medu.

Domnívám se, že na odpovědi v druhé otázce má velký podíl kampaň **Bez medu to nejde**, i když v třetí otázce uvedlo jen 13% respondentů, že o této kampani někde v médiích slyšeli či se setkali se včeličkami ve svém městě. Musíme však brát ohled na to, že med většinou v rodinách kupují rodiče a ty sledují trochu jiné webové stránky a pořady v televizi než studenti střední školy, kteří se stali mými respondenty. Proto je skoro potěšující že 13% respondentů ví o kampani Bez medu to nejde, i když články o této kampani byly většinou zveřejňovány na webových stránkách, které dnešní mládež nejspíše moc nenavštěvuje (např. www.novinky.cz, www.centrum.cz atd.), protože informace, jež nejsou na facebooku dnešní mládež zpravidla neregistruje.

Překvapení mě čekalo i u čtvrté otázky. 30% respondentů vědělo, že existuje soutěž Zlatá včela a Letní škola mladých včelařů. Je zde vidět, že propagace práce se včelařskou mládeží není úplně nejhorší, i když stále je co zlepšovat.

Pátá otázka vyvrátila moji hypotézu. 42 % studentů totiž uvedlo, že včelař, kterého mezi vrstevníky zná, je jeho kamarád nebo kamarádka. Myslím si, že je to hodně ovlivněno tím, že dotazník vyplňovali žáci středních škol a ty už přece jenom berou žáky s výbornými studijními výsledky lépe, než žáci škol základních.

8 Moje činnost v oblasti včelaření

V této kapitole bych vás chtěla seznámit s mojí vlastní činností v oblasti propagace medu a včelaření a práce se včelařskou mládeží.

8.1 Medojedi

V létě 2013 jsem se zúčastnila akce *Medojedi*, která probíhala pod hlavičkou kampaně *Bez medu to nejde*. Této akce se se zúčastnilo asi 50 mladých včelařů, včetně sedmi včelařů z německého Norimberka. V rámci této akce jsme absolvovali několik přednášek o práci se včelařskou mládeží a o propagaci medu a včelaření.

Jeden den jsme vyrazili do Botanické zahrady, kde jsme společnými silami postavili zídku, na které je nápis, že byla postavena v rámci akce *Medojedi* a postavili ji mladí včelaři. Tento nápis tam bude spoustu let a bude ukazovat, že mladí včelaři se nezabývají jen chovem včel.

Další den jsme se dívky oblékly do kostýmů včeliček a chlapci na sebe vzali včelařské obleky a vydali jsme se do víru Prahy. Po celý den jsme chodili po Praze, rozdávali medíky, propagační letáky, časopisy *Včelařství*, medové kuchařky a dětem medové pexeso. Navštívili jsme asi pět dětských koutků ve velkých obchodních domech, kde jsme děti sladkými medíky a pexesy rozhodně potěšili. Dobré bylo, že vzhledem k tomu, že jsme ve svém týmu měli i německé včelaře a my ovládáme anglický jazyk, mohli jsme med a včelaření propagovat i mezi cizinci, kterých je v Praze víc než dost.

8.2 Včeličky z Jedničky

Na začátku letošního října jsem se svým kamarádem Jiřím Rejlem založila včelařský kroužek v DDM Jednička Dvůr Králové nad Labem- Včeličky z Jedničky. Kroužek navštěvuje pět dětí a scházíme se každý pátek od 15⁰⁰ do 17⁰⁰. Povídáme si o životě včel, o práci včelaře, učíme se poznávat rostliny a vytváříme si vlastní herbář, k nahlédnutí je v DDM Jednička i naše kronika, kterou jsme začali psát a zapojili jsme se i do soutěže pro včelařské kroužky.

Díky tomu, že vedu včelařský kroužek, mám možnost zúčastňovat se pravidelně semináře pro vedoucí včelařských kroužků, konaného dvakrát ročně ve včelařském učilišti v Nasavrkách, kde dostáváme materiály pro práci s dětmi ve včelařských kroužcích a absolvujeme několik odborných přednášek.

Od ledna tohoto roku také spolupracuji s komisí pro práci se včelařskou mládeží, se kterou vymýšlíme různé akce a soutěže pro děti ve včelařských kroužcích.

V této práci vidím smysl a nacházím zde uspokojení, protože vidím, že činnost ve včelařském kroužku baví a z každé schůzky si odnášejí zajímavé informace, které se jim budou určitě někdy hodit. A také mám radost z toho, že děti spolu vytvořily velmi dobrý kolektiv. Jsou to totiž děti, které mají výborný školní prospěch a zajímají se o spoustu věcí, díky čemuž je spolužáci ze školního kolektivu vyřazují. V kroužku jsou si všichni rovni, a tak se nebojí říct nahlas svůj názor a správnou odpověď na otázku, protože vědí, že tady jim nikdo nebude nadávat, že jsou hloupí a „šprti“

8.3 Povídání o včeličkách

V letošním roce se už podruhé uskutečnilo na základní škole v Dubenci tzv. povídání o včeličkách. Loni jsme ho dělala sama a letos už o včelách povídaly děti z mého

včelařského kroužku. Této akce se zúčastnili žáci z prvního stupně, odpoledne v rámci programu školní družiny.

Děti se dozvěděly základní informace o včelích produktech a životě včely, prověřily své znalosti v malé poznávačce rostlin a testu včelařské inteligence, naučily se, jak správně vytáhnout žihadlo a vyzkoušely si, jaké to je obléct si včelařský klobouk a včelařské rukavice.

Ohlasy ze strany dětí byly velmi dobré a já doufám, že si alespoň něco z našeho povídání vzaly a předají to někam dál, anebo příští rok přijdou na náš včelařský kroužek.

V budoucnu bychom toto povídání chtěli dělat i na ostatních základních školách v okolí a třeba i v DDM Jednička ve Dvoře Králové, bohužel zatím tyto organizace na naši nabídku neodpověděly kladně.

9 Závěr

V této práci jsem shrnula důležité informace o propagaci medu a včelařství a práci se včelařskou mládeží v České republice. Díky dotazníku rozeslanému mezi včelařskou mládež a polostrukturovaným rozhovorům se čtyřmi mladými včelaři jsem zjistila, že včelařská mládež je subkultura s pozitivním posláním, jež by se určitě měla nadále podporovat, nejen kvůli zachování včelařství a včel v České republice, ale i pro samotné včelařské děti. Ony totiž potřebují místo, kde se můžou setkávat a najít zde kamarády, kteří jsou ve stejné situaci- neuznalí a nepochopení okolím. Jedině ten, kdo si šikanou ve škole prošel, pochopí, jak se cítí jiný šikanovaný.

Z výsledků dotazníků pro nevčelaře jsem usoudila, že propagace medu a včelařství je díky kampani Bez medu to nejde a výborné práci Českého svazu včelařství daleko na lepší úrovni než před několika lety, ale přesto je stále co zlepšovat.

Věřím, že ti, kterým se tato moje práce dostane do ruky, se nad tímto tématem alespoň trochu zamyslí a třeba jim to otevře více očí, a donutí je to dívat se větší měrou kolem sebe.

10 Seznam zdrojů

Literatura

1. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-76-6.
2. HANOUSEK, Libor. *Začínáme včelařit*. Praha: Zemědělské nakladatelství Brázda, 1991. ISBN 80-209-0194-9.
3. NEŠPOR, František. *Včelí království*. 2008, 90 s.
4. SKALKOVÁ, Jarmila a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1983.
5. TITĚRA, Dalibor. *Včelí produkty mýtů zbavené*. Praha: Nakladatelství Brázda, 2006. ISBN 80-209-0347-X.
6. VEVERKA, Oldřich a Jaroslav PRAŽÁK. *Získávání včelích produktů*. Praha: Zemědělské nakladatelství Brázda, 1991. ISBN 80-209-0205-8.
7. WILDEMUTH, Barbara M. a Yan ZHANG. Unstructured Interviews. WILDEMUTH, Barbara M. Applications of social research methods to questions in information and library science. Westport, CT: Libraries Unlimited, 2009, 222 - 231. ISBN 9781591585039
8. Falšování medu. *Včelařství*. 2012, roč. 66, č. 7.
9. Obrázky z Apimondie. *Včelařství*. 2012, roč. 66, č. 11.

Internetové zdroje

10. Včelaři Brno. *Vcelaribrno* [online]. 2011 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.vcelaribrno.cz/index.php/historie-velastvi>
11. Jak začít včelařit.cz. *Jakzacitvcelarit* [online]. 2011 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.jakzacitvcelarit.cz/teorie/historie-vcelarstvi>
12. Český svaz včelařů [online]. 2011 [cit. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.vcelarstvi.cz/>
13. Bez medu to nejde. *Včelí stráž* [online]. 2008 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <http://www.vcelistraz.cz/bez-medu-to-nejde/>
14. *Bez medu to nejde* [online]. 2009 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <http://www.medojedi.cz/>
15. Jak založit včelařský kroužek. *SOUV Nasavrky* [online]. 2011 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: <http://www.souvnasavrky.cz/index.php/prace-s-mladei/jak-zaloit-velasky-krouek>

Příloha č. 1

Dotazníček mladého včelaře

Věk:

Pohlaví:

1. Co mě přimělo stát se včelařem?
  - a) *rodina*
  - b) *kladný vztah k přírodě a chuť dozvědět se něco nového a zajímavého*
  - c) *náhoda*
  - d) *jiná odpověď'.....*

2. Jaký vztah mám k přírodě?
  - a) *velmi pozitivní*
  - b) *kladný vztah k přírodě a chuť dozvědět se něco nového a zajímavého*
  - c) *neutrální*

3. Nejvíce přátel mám:
  - a) *ve své třídě*
  - b) *mezi mladými včelaři*
  - c) *ve svém městě (vesnici)*
  - d) *jiná odpověď'.....*

4. Bydlím:
  - a) *na vesnici*
  - b) *v malém městě (počet obyvatel do 20000)*
  - c) *ve velkém městě*

5. Je okruh mých zájmů široký?
  - a) *ano-mám hodně zájmů a dobrý všeobecný přehled a rád/a poznávám nové věci*
  - b) *ne- zajímám se pouze o včelaření*
  - c) *jiná odpověď'.....*

Příloha č. 2

Dotazník pro nevčelaře

Věk:

Pohlaví:

1. Měl/a si možnost v dětství chodit do včelařského kroužku?
  - a) *ano, ale nechodil/a jsem do něj*
  - b) *ne*

2. Kde si tvoje rodina kupuje med?
  - a) *máme včelstva doma*
  - b) *od včelaře*
  - c) *v supermarketech a v menších obchodech*
  - d) *nekupujeme med*

3. Slyšel/a si něco o kampani *Bez medu to nejde*?
  - a) *ano- v televizi, na internetu nebo v novinách*
  - b) *ano- setkala/a jsem se se „včeličkami“ v našem městě*
  - c) *ne*

4. Víš, že existuje soutěž *Zlatá včela* a *Letní škola mladých včelařů*?
  - a) *ano- zúčastnil/a jsem se*
  - b) *ano, ale nezúčastnil/a jsem se*
  - c) *ne*

5. Znáš mezi svými vrstevníky nějakého včelaře?
  - a) *ano, ale moc se s ním/ní nebavím*
  - b) *ano, je to můj kamarád/ moje kamarádka*
  - c) *ne*